

Kommunedelplan for naturmangfold

Kortversjon

Moss
kommune

Om planen

Moss kommunes kommunedelplan for naturmangfold ble vedtatt av kommunestyret 13. februar 2024.

Formålet med planen er å styrke natur- og arts mangfoldet, og å bevare naturen i Moss gjennom bærekraftig forvaltning og god arealplanlegging. Ved å basere forvaltningen på solid kunnskap, som så kan legge grunnlag for gode beslutninger og at målrettede tiltak iverksettes, kan vi bidra til å stoppe tapet av naturmangfold.

Planen tar opp flere målkonflikter, særlig mellom bevaring av natur og utbyggingsprosjekter. Vi søker å balansere disse samfunnsbehovene ved å restaurere naturområder og vurdere miljø grundigere i planleggingsprosesser. Samarbeid med samfunnsaktører og økt felles bevissthet er sentrale strategier for å håndtere disse konfliktene.

Samarbeid med ulike aktører, inkludert lokale organisasjoner, innbyggere og nabokommuner, vektlegges i planen for å sikre en helhetlig og effektiv forvaltning av naturressursene. Dette samarbeidsperspektivet skal bidra til økt medvirkning og eierskap til naturverntiltakene blant de som bor i og rundt Moss.

Hva truer naturen i Moss?

FNs naturpanel har definert fem hovedgrunner til at naturmangfoldet er i en dyp krise. Arealendringer, rovdrift/overhøsting, klimaendringer, forurensning og spredning av fremmede arter er alle trusler som menneskeheten står bak.

Tap, ødeleggelse og fragmentering av natur er den største trusselen mot naturmangfoldet. Hver gang vi endrer et areal slik at den naturlige funksjonen forsvinner har vi forårsaket tap av naturmangfold. Av de ulike arealendringene i Norge er det helt klart utbygging som står for mest naturforringelse, etterfulgt av skogbruk og opphørt landbruksdrift. Av alle arealtyper som inngår i Statistisk sentralbyrås (SSB) oversikt er det kun bebyggt areal som har gått opp i løpet av de siste 20 årene i Moss.

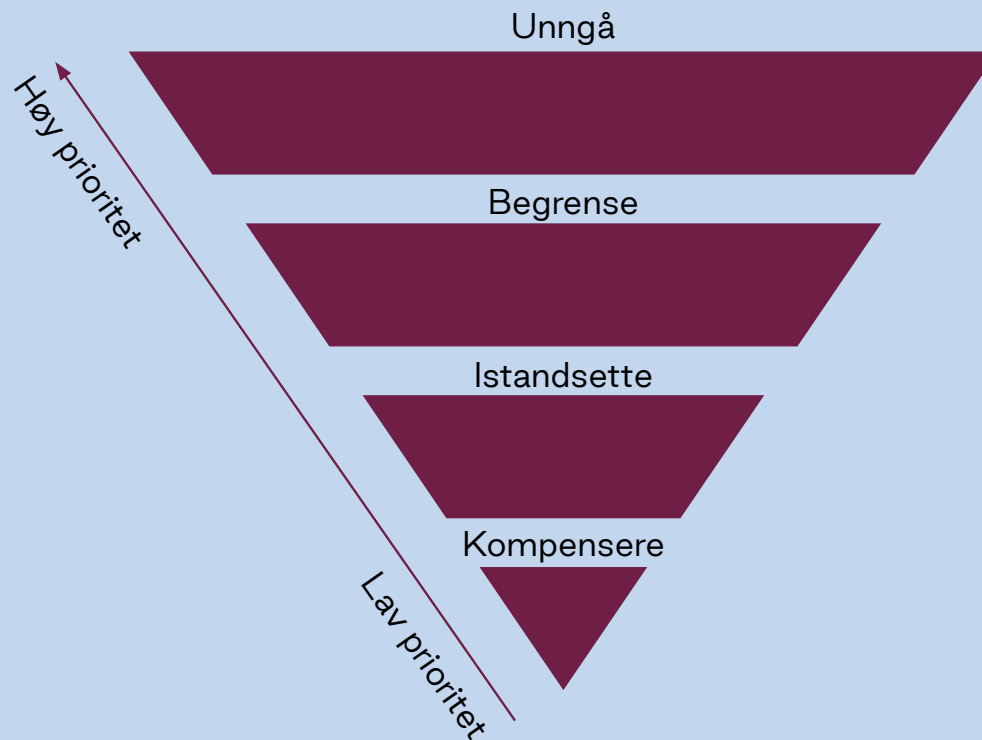
Både når det gjelder vern og når det er snakk om utvikling av arealer ser vi at natur ofte nedprioriteres ved interessekonflikter. For en enkeltperson er det ingen økonomisk gevinst ved å la deler av eiendommen sin vernes. For samfunnet derimot vil hver eneste bit med vernet natur bidra til at vi står bedre rustet for klimaendringer, naturmangfold og folkehelse. Derfor sparer samfunnet penger ved å verne natur. I kommunal forvaltning må vi sørge for at innbyggerne har mulighet til å leve gode liv. Dette innebærer arbeidsplasser, byliv, samferdsel og boliger. Det innebærer også tilgjengelig natur med alle økosystemtjenestene den leverer. Alle disse ulike hensynene fører til at det oppstår målkonflikter. Naturmangfoldplanen er kommunens bidrag til å håndtere målkonfliktene på en mer naturvennlig måte.

Naturmangfoldloven krever at vi ved offentlig myndighetsutøvelse ivaretar følgende miljørettslige prinsipper:

- Kunnskapsgrunnlaget (§ 8)
- Føre-var-prinsippet (§ 9)
- Prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10)
- Prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11)

For å lese mer om planen og dens detaljer, kan du besøke Moss kommunes nettside.

Tiltakshierarkiet

Unngå

vesentlig skadevirkninger ved f. eks å endre/tilpasse lokalisering av tiltak.

Begrense

for å redusere vesentlige skadevirkninger som ikke kan unngås

Istandsette

eller restaurere der vesentlige skadevirkninger ikke kan unngås

Kompensere

for vesentlige skadevirkninger som ikke kan unngås, begrenses eller istandsettes

Figuren fra Meld.St. 14

– Natur for livet, kjent som tiltakshierarkiet, er ikke bare en nasjonalt anerkjent modell. Den brukes også internasjonalt, og er derfor gjenkjennelig og overførbar. Det viktigste er å unngå negative virkninger, deretter begrense virkningene gjennom avbøtende tiltak.

Om det ikke er mulig å unngå eller begrense virkningene, skal tiltak gjennomføres for å istandsette eller restaurere. Dersom det fremdeles er negative virkninger av betydning, skal tiltak for om mulig å kompensere for disse vurderes. Vi foreslår at denne modellen skal ligge til grunn i all forvaltning og drift, og

målet er å være så høyt oppe som mulig i hierarkiet. Beslutningene skal plasseres i hierarkiet og vi skal forklare hvorfor vi ikke har oppnådd en høyere plassering. Slik kan vi få en større forståelse av hvor gode vi er på miljømessig bærekraft.

Slik vil vi ha det: Kunnskap og kompetanse

I Moss har vi god kunnskap om naturen i området før vi gjør naturinngrep.

Vi har god oversikt over viktige naturverdier, langsiktig utvikling av arealene og potensial for forbedring.	Vi utarbeider en mal for å vurdre målkonflikter. Dette skal gi administrasjonen og politikerne verktøy til å vurdere negative påvirkninger på naturen ved gjennomføring av planer og prosjekter.	Det skal utarbeides en prosedyre for naturfaglige vurderinger i saksbehandling, spisset inn på de ulike fagområdene.
· Det skal være årlig rapportering på naturinngrep i forbindelse med kommunens arealplanlegging. Rapporteringen skal inneholde hva slags natur som er tillatt ødelagt og områdets størrelse. · I forbindelse med planlegging skal det utarbeides en analyse av landskapsøkologiske funksjoner slik at man kan måle detaljreguleringens effekt på et større område. · I Moss settes det av nok midler til å drive kontinuerlig kartlegging av områder som antas å være viktige og/eller under press.	· Malen skal ta høyde for både kortsiktig og langsiktig perspektiv. En naturfaglig ressurs skal delta der målkonflikter skal vurderes administrativt. · Det skal være tverrfaglige fora på spesielt krevende og gjentakende tema. En naturfaglig ressurs skal delta. · Det skal utarbeides et dokument som tar for seg målkonflikter mellom natur og klima, klimatilpasning og friluftsliv med den hensikt å fastsette noen føringer for å vurdere saker som kommer i fremtiden.	· Alle som fatter vedtak eller deler ut midler skal vite hvordan de går frem for å ivareta naturverdier. · Alle verdifulle funn i naturkartlegginger skal gjøres tilgjengelige, fortrinnsvis i nasjonale databaser. · Vi gjennomfører årlig kompetanseheving av de som har behov for informasjon om natur i Moss, både internt og eksternt. · Konsekvensutredninger skal alltid inkludere feltarbeid og lokalkunnskap. · Vi skal systematisere sjekk av nye observasjoner av fremmede, skadelige arter og rødlistede arter i Moss.

Sondre og Mari på Bylab.
Foto: Charlotte Aune Bryne

Slik vil vi ha det: Kommunikasjon og holdningsarbeid

I Moss er vi gode til å informere og kommunisere om naturmangfold.

Vi når ut med naturfaglig informasjon.	Kommunen legger til rette for samarbeid om kunnskap og innsats for naturmangfold.	Naturfaglig kompetanse er tilgjengelig for alle.
· Vi sørger for god og utfyllende informasjon om naturmangfold i Moss på nettsidene til Moss kommune. · Vi bruker flere virkemidler med korte budskap etter en prioriteringsliste. · Vi samarbeider internt om å formidle informasjon om hensyn som bør tas for større arrangementer i naturen. · Vi er til stede på aktuelle arrangementer og møteplasser der kommunens naturarbeid bør synliggjøres.	· Vi oppretter et nettverk som samler organiserte, private og offentlige aktører i et likeverdig samarbeid. · Hensikten med samarbeidet er å involvere, engasjere og koordinere positive krefter for naturen i Moss. · Den naturfaglige kompetansen gjøres tilgjengelig for andre fagområder i kommunen. Skolesektoren prioriteres.	· KommuneTorget har oppdatert informasjon om hvem som håndterer ulike henvendelser. · Vi informerer godt om «Meld ifra»-tjenesten og henteordningen for marint avfall. · Vi har målrettede møter med ulike aktører i næringslivet om tema som angår dem, herunder massehåndtering for å unngår spredning av fremmede, skadelige arter. · Vi har årlig dialogsmøter med grunneiere om naturverdier på deres private eiendommer og hvilke kartlegginger som er gjort.

Moss miljøfestival. Foto: Cecilie Kildahl

Slik vil vi ha det: Planlegging og forvaltning

I Moss skal vi bevare natur og hensynet til naturverdier skal veie tungt i alle beslutninger.

Konsekvensene ved naturinngrep skal synliggjøres og vi utforsker verktøy for å kunne følge utviklingen av arealene.	Tiltakshierarkiet skal ligge til grunn i alle beslutninger.	Vi tilrettelegger og kanaliserer friluftsliv på en slik måte at både hensynet til folkehelse og hensynet til naturverdier ivaretas.	Vi prioriterer forvaltning av vassdrag, våtmark og sjø
· Det oppnevnes en arbeidsgruppe som utforsker og iverksetter verktøy for å vurdere naturverdi i plansaker frem mot rullering av kommuneplan. Verktøy som skal vurderes inkludere arealregnskap, arealnøytralitet, blågrønn faktor, verdisetting av natur og økologisk kompensasjon. · Vi vurderer en mer utstrakt bruk av hensynssoner for naturverdier i kommuneplanens arealdel. · Vi øker bruken av kommunalt naturvern gjennom reguleringsplaner. · Vi har god dialog med øvrige myndigheter og andre relevante aktører når det planlegges tiltak som berører natur.	· Langsiktig arealgrense utvides ikke. · Nye byggetiltak skal lokaliseres på allerede nedbygde områder. · I større næringsprosjekter skal det inngå naturforbedrende tiltak som kan kompensere for den belastningen store tette flater medfører. · Vi prioriterer opp all blågrønn struktur innenfor langsiktig arealgrense og knytter sammen naturområder med korridorer. · Det utarbeides en belønningsordning der utbyggere oppfordres til å unngå naturinngrep.	· Vi tilrettelegger i robuste naturområder og kanaliserer utenom sårbare naturområder. · Arbeidet utføres med stor grad av samskaping. Både frivillighet, næringsliv og andre myndigheter inviteres med. · Vi benytter muligheten til å statlig sikre friluftsområder der dette er fornuftig. · I sårbare områder, hvor vi må verne dyre- og plantelivet, bruker vi tilgjengelige virkemidler for å begrense ferdsel.	· Forvaltning av vann og avløp skal føre til en forbedring av naturmangfold. · Vi øker kompetansen vår om naturen i sjø, slik at vi står sterkere i saker der naturen blir fortrenget til fordel for næring, sjøfart, boligutbygging eller friluftsmål. · Vi samarbeider med andre kommuner rundt Oslofjorden for en helhetlig forvaltning av fjorden, med spesiell vekt på etablerte plattformer som Mosseregionen interkommunalt politisk råd og Oslofjordrådet.

Skjærgårdstjenesten med oljesøl. Foto: Cecilie Kildahl

Slik vil vi ha det: Drift

I Moss legger vi til rette for en naturvennlig drift av arealene våre.

Vi restaurerer natur på arealer som kommunen eier eller forvalter.	Det skal utarbeides strategier eller prosedyrer innenfor områder der driften vår kan forbedre naturmangfoldet.	Vi har tilstrekkelig utstyr, kompetanse og menneskelige ressurser internt for å gjør driften enda mer naturvennlig.
· Kartlegging av kommunens arealer brukes aktivt som et verktøy for å restaurere og beskytte naturområder. · Vi legger til rette for samarbeid på tvers av samfunnsaktørene for å øke innsatsen på utvalgte miljøutfordringer, herunder forsøpling, fremmede arter, restaurering og enkel kartlegging. · Vi har årlig avsetning av midler til å belønne dugnadsarbeid slik at skoleklasser, lag og foreninger kan gjøre en innsats for naturen i Moss.	· Vi har en målrettet innsats mot fremmede arter der vi prioritere bekjempelse etter fastsatte prinsipper. · Det skal kartlegges hvor det er mulig å etablere blomsterenger. · Der blomsterenger er for krevende øker vi likevel arts mangfoldet. · Trær på kommunal grunn skal få stå i fred så lenge de ikke er til fare. Dersom de må felles skal hoveddelen av treet legges igjen på egnet plass i nærheten. · Innplanting av nye trær skal gjøres i samråd med forvaltningen og etter en plan for trær i bebygde områder.	· Vi har nok stillinger og tar i bruk sesonghjelp slik at vi kan oppjustere innsatsen mot fremmede skadelige arter. · Vi rydder kommunale veikanter for søppel før slått. · Vi prioriterer samarbeid med barnehager, skoler og frivilligheten for ryddeaksjoner. · Vi justerer drift av grøntområder slik at ønskede arter får tid til å blomstre. · Drift av kommunale idrettsanlegg og grøntområder skal legge til rette for økt naturmangfold og redusert forurensning.

Slik vil vi ha det: Sjø og kyst

I Moss tar vi vare på og forbedrer marine økosystemer.

Vi beskytter og styrker våre ålegrasenger og bløtbunnsområder.	Vi sørger for trygge leveområder for marine dyrearter slik at populasjonene styrkes.	Vi har nok ressurser til å følge opp alle tiltakene vi setter i gang for Oslofjorden.
· Vi tillater ikke tiltak der det finnes ålegrasenger og bløtbunnsområder, med mindre det er et svært samfunnsnyttig tiltak. · Vi forsøker å reetablere ålegrasenger og planter inn ålegras på egnede områder.	· Vi etablerer flere hummerfredningsområder i Moss, og legger til rette for en åpen prosess med kunnskapsinnhenting fra hummerfiskere og andre interessenter om hvor fredningsområdene bør ligge. · Store sjøpattedyr som kommer til Moss får være i fred.	· Vi følger opp tiltakene i helhetlig plan for Oslofjorden slik at den felles innsatsen kan bedre forholdene i hele fjorden. · Mossesundet renses i tråd med Rent Mossesund-prosjektet. · Det avsettes tilstrekkelig ressurser til å fortsette arbeidet med knusing av stillehavssøsters. · Vi utforsker mulighetene for å bedre naturmangfold i sjøen gjennom utforming og materialbruk på tiltak og planer som allerede er godkjent.

Slik vil vi ha det: Skog, trær og planter

I Moss tar vi godt vare på skogen, trærne og plantene.

Vi opprettholder og forbedrer sammenhengende grøntområder slik at vi får et fungerende nettverk av korridorer.	Viktige arter og naturtyper får nok plass til å utvikle seg i et langsiktig perspektiv.	Vi samarbeider med kommunene i Mosseregionen for en god arealforvaltning som beskytter større skogområder fra arealendringer.
· Vi samarbeider med aktuelle myndigheter om å slå ned på ulovlig hogst, både enkelttrær og skogsområder. · For hvert tre som hugges på areal avsatt til bebyggelse skal det plantes to nye i samråd med forvaltningen. Det utarbeides retningslinjer for dette. · Vi bevarer alle små skogholt og 100-meters-skoger med mindre det er svært viktige hensyn som må gå foran.	· Vi utarbeider et kunnskapsgrunnlag om trær i bebygde områder som inkluderer eksisterende trær, riktig skjøtsel og potensial for nyplanting. · Så fremt det ikke utgjør fare for liv og helse lar vi trær få dø i fred. De som må felles legges på egnede plasser slik at stammen kan bli levested for viktige arter. · Ved å sikre nok areal der rekrutteringstrær kan vokse sørger vi for at også fremtidige mossinger får sitte i skyggen av store edelløvtrær. · Vi stiller vår kompetanse til rådighet for de som trenger råd vedrørende riktig skjøtsel av store trær.	· Vi har en god forvaltning av lover og forskrifter knyttet til skogbruk og skogfond. · Vi drifter og skjøtter kommunale skoger med sikte på å kunne drive plukkhogst nå og i fremtiden. · Vi utforsker mulighetene for et samarbeid mellom kommunen, skogbrukere og ornitologer om viktige skogområder for rovfugl.

Slik vil vi ha det: Våtmark og vassdrag

I Moss har vi vassdrag og våtmark med et yrende dyreliv.

Vi holder vassdrag og våtmark rene for forurensning, forsøpling og fremmede arter og begrenser næringstilførsel fra avrenning.

- Vi utpeker prosjektleder for hvert vassdrag som kan se tiltakene i forhold til hverandre og sørge for en helhetlig forvaltning på tvers av fagområder og hensyn.
- Vi jobber ut fra en prioriteringsliste og gjenoppretter god kjemisk og økologisk balanse i bekkene i samarbeid med Morsa og grunneiere.
- Naturkompetansen i kommunen deltar aktivt i arbeid med ny plan for Vansjø.

Vi utforsker mulighetene for å gjenåpne bekker og restaurere dammer.

- Det skal gjennomføres en oppdatert kartlegging av alle dammer i kommunen med forslag til restaureringstiltak.
- Det satses på nyetableringer og restaurering av gårdsdammer i samarbeid med landbruksforvaltningen.
- Vi gjennomfører mulighetsstudie av bekkeåpning på steder der det er overvannsproblemer som følge av bekkelukking.
- Vi samarbeider med Statsforvalteren for gjenåpning av bekker i landskapsvernområder.

Vi restaurerer myrer, vassdrag og andre typer våtmark som har dårlig økologisk kvalitet.

- Myrene på Dillingøya søkes restaurert i samarbeid med grunneiere og statlige aktører.
 - Vi jobber for et større nettverk av dammer som er gode leveområder for amfibiske arter.
 - Vi utforsker metoder for å dempe barriereeffekten av infrastruktur på amfibier som beveger seg mellom våtmark og dammer.
 - Vi restaurerer vassdrag og jobber for å etablere gode kantsoner med vegetasjon i flere sjikt i hele kommunen.
 - Vi følger opp bestandsutviklingen og mulige tilretteleggingstiltak for sjørret og ål.
-

Flom i Norebekken. Foto: Stephen Bryne

Slik vil vi ha det: Utbygde områder og kulturlandskap

I Moss legger vi til rette for natur i utbygde eller bebygde områder.

Vi sørger for sammenhengende leveområder for et mangfold av arter.	Øke innsatsen for fugl og flaggermus.	Vi reduserer belastningen på naturen i byen, tettsteder og i kulturlandskapet.
· Korridorer, kantsoner og åkerholmer ivaretas og forbedres. · Andelen artsrike områder i kommunen økes. · Vi utforsker mulighetene for å åpne vann-elementer og anlegge dammer i bebygde områder der det finnes overvannsproblemer.	· Vi samarbeider med akademika for å øke kunnskapen om flaggermus i Moss. · Vi reduserer konflikten med fugl i by ved å beskytte og tilrettelegge eksisterende hekkplasser og øke antall hekkplasser utenfor bysentrum. · I forbindelse med byggetiltak, sørger vi for at hekkplasser får være i fred til hekkesesongen er over og tilbyr samarbeid med utviklere om naturkunnskap og tilrettelegginger. · Vi regulerer vern av hekkeholmer i Vansjø nær bebyggelse og beskytter dem mot forstyrrelser. · Moss rådhus defineres som et måkevennlig tak. · Vi samarbeider med grunneiere om tilrettelegging for taksvale og tårnseilere. · Vi utreder kommunale byggs muligheter for å sikre hekking og flaggermusbo.	· Det settes av ressurser til å gjennomgå regelverk og teste ut saker som ligger i gråsoner for å klargjøre mulighetsrommet i forsøplingssaker. · Vi begrenser forsøpling med et mangfold av virkemidler. · Vi informerer husstander i områder der det er utfordringer med villfyllinger og tømming av hageavfall. · Det utarbeides en kommunal retningslinje for bruk av lys. · Det utarbeides en strategi for kommunal innsats for fremmede, skadelige arter.

Fysiske bekjempelsestiltak mot stillehavøsters. Foto: Cecilie Kildahl

Bevokst plugg på vrak. Foto: Cecilie Kildahl

Strandavfall. Foto: Dag Roar Kure

Ramsløk. Foto: Mari Frydenlund Grimstad

Bløtbunn. Foto: Cecilie Kildahl

Kantarell. Foto: Erik Rytter Jakobsen